

Justitiedepartementet
Åklagarenheten
103 33 Stockholm

Hemlig dataavläsning - ett viktigt verktyg i kampen mot allvarlig brottslighet (SOU 2017:89)

(Ju 2017/08898/Å)

Betänkandet har granskats utifrån tingsrättens verksamhet och förutsättningar. Med de synpunkter som lämnas nedan tillstyrker tingsrätten förslaget.

Utredningen har gjort en gedigen genomgång av behovet av helig dataavläsning, men även de integritetsintressen och andra motstående intressen som måste beaktas. De avvägningar som gjorts i utredningen framstår enligt tingsrätten som rimliga.

Betänkandet innehåller tre alternativa sätt att lagstifta. Tingsrätten delar uppfattningen att alternativ 2 framstår som mindre lämpligt än övriga alternativ. Med hänsyn till att det är fråga om en tidsbegränsad lagstiftning är den valda metoden med en särskild lag lämplig.

Lagstiftning bör alltid vara överskådlig och lättillgänglig. Detta gör sig särskilt gällande för lagstiftning som gäller förhållandet mellan staten och den enskilde. Regler om tvångsmedel under förundersökning finns i rättegångsbalken. Dessutom finns ytterligare regler om hemliga tvångsmedel i flera andra lagar. Nu föreslås ytterligare en lag som är knuten till de redan befintliga lagarna, vilket enligt tingsrätten minskar överskådligheten.

Förslaget till lag om hemlig dataavläsning har enligt tingsrätten getts en utformning som i vissa delar är svåräst med delvis komplicerade hänvisningar. Lagförslaget innehåller dessutom svårtillgängliga uttryck för huvudregel och undantag (jfr till exempel 4 § första och tredje stycket om användning av hemlig dataavläsning i någons bostad). Möjligen skulle föreslagen lagstiftning vara mer lättillgänglig om man i paragrafen anger när tillstånd till hemlig dataavläsning får meddelas och sedan anger undantagen från detta. Särskilt med hänsyn till de högre risker för personlig integritet som hemlig dataavlyssning innebär bör det dessutom uttryckligen framgå att lagen är subsidiär i förhållande till andra hemliga tvångsmedel.

För att försäkra sig om att de operatörer som tillhandahåller allmänt tillgängliga kommunikationsnät kommer att bistå den verkställande myndigheten i samband med verkställighet av hemlig dataavläsning anser tingsrätten, i likhet med experternas särskilda yttrande på sid. 594, att det bör införas en skyldighet för operatörerna att medverka i stället för en möjlighet.

I betänkandet föreslås inga regler om jurisdiktion när det gäller hemlig dataavläsning. Dock anges som utredningens bedömning att det finns starka skäl att nyansera den hittillsvarande svenska hållningen avseende territorialitetsprincipen vid exekutiv jurisdiktion för elektroniskt lagrade uppgifter, särskilt i de fall då det inte är känt i vilket eller vilka länder som uppgifterna lagras. I betänkandet framhålls att det implicit ligger i domstolsprövningen att också pröva frågor om jurisdiktion och i betänkandet föreslås att frågan bör prövas i rättstillämpningen. Om en ändrad hållning av innebörden av territorialprincipen eftersträvas menar tingsrätten att denna ändring bör ske genom lagstiftning.

Detta yttrande har beslutats av chefsrådmannen Niclas Johannisson och rådmännen Patrik Claeson, Henrik Mägi, föredragande, och Ida Damgaard.

Niclas Johannisson

Henrik Mägi